

Georges Vacher de Lapouge a sélections sociales

Milan Hrabovský

Bratislava Policy Institute, Klariská 14, 811 03 Bratislava

Do redakce doručeno 9. června 2020; k publikaci přijato 20. října 2020

GEORGES VACHER DE LAPOUGE AND SÉLECTIONS SOCIALES

ABSTRACT The study argues against Vacher de Lapouge's misleading ranking among the "forerunners" of Nazi racism. Vacher de Lapouge was not a "forerunner" of Nazi racism, but he was one of the key representatives of French Social Darwinism. As part of his "social selectionism" aimed at "practical selection" (sterilization and eugenics) of the weaker and poorer, in his view, "inferior", "parasitic" members of society, he offered his vision of a "new society" to promote the reproduction of "superior" race in society. That is why we should be interested in the thinking of this "most important French social Darwinist": in the 21st century, there are "racial theories" that do not have to refer to or be based directly on Nazi racism, but that does not mean that there are no other forms of racism.

KEY WORDS Vacher de Lapouge; Social Darwinism; eugenics; racism; race; Nazism; Aryan

ABSTRAKT Štúdiá argumentuje proti zavádzajúcemu radeniu Vachera de Lapouge medzi „predchodcov“ nacistického rasizmu. Vacher de Lapouge nebol „predchodca“ nacistického rasizmu, ale patril medzi kľúčových predstaviteľov francúzskeho sociálneho darvinizmu. V rámci svojho „sociálneho selekcionizmu“ zameraného na „praktickú selekciu“ (sterilizáciu a eugeniku) slabších a chudobnejších, z jeho pohľadu, „menejcenných“, „parazitujúcich“ členov spoločnosti, ponúkol svoju víziu „novej spoločnosti“, ktorá má podporovať reprodukciu „nadradenej rasy“ v spoločnosti. To je aj dôvod, prečo by nás malo zaujímať myslenie tohto „najdôležitejšieho francúzskeho sociálneho darvinistu“: v 21. storočí existujú „rasové teórie, ktoré sa nemusia odvolávať alebo vychádzať priamo z nacistického rasizmu, to ale neznamená, že tu neexistujú iné formy rasizmu.

KLÚČOVÉ SLOVÁ Vacher de Lapouge; sociálny darvinizmus; eugenika; rasizmus; rasa; nacizmus; Árijec

1.

Pierre-André Taguieff napísal, že v pomyselných galérii „slávnych rasových teoretikov“ zaujíma Georges Vacher de Lapouge (1854–1936) druhé miesto medzi prvým Arthurom Gobineauom (1816–1882) a tretím Houstonom Stewart Chamberlainom (1855–1927). Táto „slávna trojica“ sa objavuje bok po boku v rôznych štúdiách, knihách, slovníkoch a encyklopédiách venovaných nacizmu a rasizmu, a to hlavne v podobe akýchsi „predchodcov“ nacistického rasizmu (Taguieff 2013, 1807).¹ Dokonca môžem nájsť aj zavádzajú-

1 V tejto štúdií sa nebudeme zaoberať myslením Arthura Gobineaua ani Houstona Stewart Chamberlaina, sústredíme sa iba na myslenie jedného z týchto údajných „predchodcov“ nacistického rasizmu: Georgesa Vachera de Lapouge.

ci konštrukt kauzálneho „rasistického reťazca“ v zmysle, že Gobineau splodil Vachera de Lapouge, Vacher de Lapouge Chamberlaina a Chamberlaina Hitlera (Hrabovský 2018, 187).² Avšak, ak už chceme hovoriť o „predchodcoch“ nacistického rasizmu, potom toto vágne označenie platí jedine v prípade H. S. Chamberlaina, jedného z mála autorov, ktorého Hitler spomenul v *Mein Kampf* (Hitler 1936, 296). Hneď na úvod preto učiňme krátku poznámku, ktorú v tejto štúdií neskôr rozvedieme, že Gobineau ani Vacher de Lapouge rozhodne nepatrili medzi „predchodcov“ nacistického rasizmu: Gobineau nemohol predpokladať aká hrozivá ideológia sa neskôr vytvorí vďaka pojmu rasa (Budil 2015, 556) a Vacher de La-

2 Vacher de Lapouge však Gobineaua nikdy nenavštívil a do roku 1894 sa v jeho štúdiách nevyskytovala žiadna zmienka o Gobineauovi (Bloch 1987, 747).

pouge sa ešte počas svojho života jednoznačne ohradil voči tomu, aby bol spájaný s „germanizmom“ a považoval Hitlerove chápanie rasy za „zdeformované“ (Laborde 1933, 8). Lenže neskoršie reflexie nacizmu po skončení II. svetovej vojny, ktoré hľadali zdroje nacistického rasizmu, prisúdili „vynález“ nadradenej árijskej rasy „diabolskému aristokratovi“ – ktorý si však svoj šľachtický titul uvádzal neoprávnené (Budil 2009, 130) – a vyhlásili Gobineaua za priam „najväčšieho rasového darebáka“ v 19. storočí (Hutton 1999, 3). Odsudzovanie Gobineaua však zakrylo to, že presadenie sa nacistického rasizmu by nebolo možné bez „prepojenia“ niektorých politikov – hlásajúcich nacionalisticko-rasistický *Weltanschauung*, trvajúcí na nevyhnutnosti spoločenského pokroku a revitalizácie spoločnosti, prostredníctvom odstránenia „rasovo neplodných zložiek“ (daného) národa – s autoritou modernej vedy. Bez tohto prepojenia politiky, nacionalizmu a vedy by rasové klasifikácie nikdy nezískali svoj deštruktívny potenciál. Neustále spájanie rasových klasifikácií (takmer výhradne) s nacizmom, bráni v pochopení, že existujú aj „nenacistické“ rasové klasifikácie, ktoré s nacizmom nemali nič spoločné, no neskôr boli – po vytrhnutí z ich kontextu – využité pri budovaní nacistického rasizmu. Historik Claude-Olivier Doron píše o „*histoire épistémologique*“ (epistemologickej histórii) rozličných typov rasových klasifikácií. V tomto prípade nás zaujíma výskum *historických významov* slova rasa, kde význam slova rasa využitý v rasizme je iba jeden z množstva významov slova rasa, ktorý sa objavil v histórii západnej civilizácie (Doron 2018, 479). Je preto nevyhnutné rozlišovať medzi (1) skúmanie epistemologickej histórie konkrétnych významov slova rasa, ktoré boli (a sú) využívané vo vedeckom výskume a nevedú k budovaniu rasovej ideológie; (2) skúmanie epistemologickej histórie konkrétnych významov slova rasa, vôkol ktorých sa v 19. storočí vytvorila ucelená ideológia hierarchizácie ľudských rás, odvolávajúca sa na vedu. Avšak táto ideológia nepožadovala násilné vraždenie celých rasových skupín, ale odvolávala sa na odmietanie charity a sociálnej pomoci až sterilizáciu a eugeniku „slabších“, „chudobnejších“, a teda „menejcenných“, a „parazitujúcich“ členov spoločnosti. Vo frankofónnom prostredí je takáto ideológia označovaná ťažko preložiteľným pojmom „racism“ (Taguieff 1998, 12); (3) skúmanie epistemologickej histórie konkrétnych významov slova rasa, vôkol ktorých sa vytvorila ucelená ideológia hierarchizácie ľudských rás, rovnako odvolávajúca sa na vedu, ale smerujúca k stotožneniu rasy s konkrétnym „etikom“ („národom“), s cieľom násilne segregovať, vylučovať a následne vyvraždiť celé rasové („etnické“, „národné“) skupiny, považované za „nižšie“, „menejcenné“ rasy. Vo frankofónnom prostredí je takáto ideológia označovaná pojmom „racism“ / rasizmus (Taguieff 1998, 12). Hannah Arendt preukázala, že tematizovanie rasových klasifikácií patrilo až do 20. storočia k bežnej a neproblematizovanej ideovej výbave takmer všetkých západných krajín. Rasové klasifikácie a z nich vychádzajúce „rasové teórie“, boli jedným z mnohých názorov, ktoré sa snažili o získanie širšieho uznania a neodporovali ani myšlienkam „sociálnej

spravodlivosti“ (Arendt 1979, 158–161), a dokonca v spojení s eugenickým hnutím 19. a raného 20. storočia bolo úsilie o „zlepšenie rasy“ chápané ako prostriedok k dosiahnutiu „pokrokovejšej“, „kvalitnejšej“ a „bohatšej“ spoločnosti. „Rasové teórie“ sa počas 19. storočia stali súčasťou spoločenských projektov, túžiacich vytvoriť spravodlivejšiu spoločnosť, „kráľovstvo pozemské“, „kráľovstvo“ pokroku, zlepšenia, rozvoja či revitalizácie spoločnosti. „Rasové teórie“ 19. storočia stáli na princípe biologického determinizmu, ktorý s pomocou eugeniky usiloval o vyselektovanie najlepších „dedičných kvalít“ v danej populácii. Obhajcovia týchto „rasových teórií“ opakovane tvrdili, že demokracia a kultúra (ich čias) bola skazená a dekadentná, kritizovali skorumpovanosť elít, korupciu, klientelizmus a individualizmus, pričom hlásali potrebu vytvorenia „nového človeka“, a odstránenie „neplodných“ a „nižších“, a „parazitujúcich“ „zložiek“ spoločnosti (Drábik 2019, 357, 547, 553, 556): v jadre ich „rasových teórií“ bola myšlienka *pokroku a revitalizácie* spoločnosti, dokonca až pokroku a revitalizácie celej Európy.

2.

Gobineau ani Vacher de Lapouge síce neboli predchodcami nacistického rasizmu, avšak Vacher de Lapouge ponúkol svoju víziu „eugenického rasizmu“ (Taguieff 1998, 17) s cieľom vybudovať „novú spoločnosť“, zameranú na „praktickú selekciu“ slabších a chudobnejších, z jeho pohľadu, „menejcenných“, „parazitujúcich“ členov spoločnosti, presadzoval „sexuálnu službu“ „blondých dolichocefálnych“ žien pre zvýšenie pôrodnosti „nadradenej rasy“, obhajoval sterilizáciu „nepripravených“ a jeho víziu „praktickej selekcie“ môžeme objaviť aj v „teóriách“ rasistov 21. storočia, ktorí odmietajú, aby boli spájaní s nacistickým rasizmom. To je aj dôvod, prečo by nás malo zaujímať myslenie „najdôležitejšieho francúzskeho sociálneho darvinistu“ (Béjin 1982, 324): „teórie“ rasistov 21. storočia sa nemusia odvolávať alebo vychádzať priamo z nacistického rasizmu, to ale neznamená, že tu neexistujú iné formy rasizmu.

Vacher de Lapouge zásadne spochybnil osvietenské ideály, založené na kresťanskom univerzalizme a humanizme. Kritizoval vplyv kresťanstva v spoločnosti, „masovosť“ a priemernosť demokracie, ktorá, podľa neho, prestala vytvárať výnimočné individuality a produkovala vládu priemernosti a nevzdelanosti. No na rozdiel od niektorých nacistických „vedeckých“ autorít, ktoré spájali „nadradenú rasu“ s nemeckým národom, a ktoré si kládli za cieľ novú „rekonštrukciu“ a „očistu“ nemeckého národa, prostredníctvom vraždenia celých „rasovo menejcenných skupín“, Vacher de Lapouge nikdy nevolal po masovom vraždení celých „rasových“ skupín, nespájaj „nadradenú rasu“ s nejakým konkrétnym národom, antisemitizmus nebol súčasťou jeho „rasového projektu“ a nikdy nezaložil nijaké „vedecké“ inštitúcie zaoberajúce sa „definovaním“ skupín („rás“), ktoré mali byť v mene „pokroku“ vyvraždené (Taguieff 2013, 1812–1813, 1822).

3.

André Pichot upozornil, že mysleniu Vachera de Lapouge sa „historici rasizmu“ vyhýbajú a len zriedka ho citujú (Pichot 2000, 60).³ Vacher de Lapouge, ako sme už uviedli, je radený k „predchodcoví“ nacistického rasizmu (Taguieff 2013, 1807), za „duchovného otca“ nacizmu, k autorom, ktorí mali „priamy vplyv na nacistickú doktrínu“ (Hecht 2000, 286). Jedným z príkladov z repertoáru týchto kliše môže byť poznámka Jennifer Hecht, že myšlienky Vachera de Lapouge sa vyznačovali „pesimistickým ateizmom“, ktorý hraničil so samovražedným nihilizmom“ (Hecht 2000, 287). Ak by bol Vacher de Lapouge „pesimista“ a „nihilista“, prečo ale potom napísal svoje štúdie a knihy, v ktorých volal po „praktickej selekcii“ smerujúcej k zlepšeniu a ochrane „nadradenej rasy v spoločnosti“ a svoju „teóriu“ nazval v roku 1933, v rozhovore s novinárom z *Le Temps*, „novým náboženstvom humanity“? (Laborde 1933, 8). Už tento jeden príklad odhaľuje neustále trvajúce nepochopenie myšlienok tých obhajcov rasovej ideológie, ktorí sa nepodieľali na budovaní nacistického rasizmu. Vacher de Lapouge patril k tým obhajcom rasovej ideológie, ktorí neusilovali o „revitalizáciu“ a „progres“ *nejakého konkrétneho národa (alebo štátu)*, ale chápali sa ako „apoštoli“ novej humanity a snažili sa, aby sa v rámci celej Európy (a teda v každom národe) presadili, z ich pohľadu, „nadradené“ a „kvalitné“ rasové typy.

Zaradiť preto Vachera de Lapouge medzi obhajcov nihilizmu, krutosti, nenávisť, amorálnosti a násilia, vnáša do výskumu problematiky rasy a rasovej ideológie moralizmus, ktorý ponúka skôr zavádzajúce metafory, než kritickú analýzu. Tak ako v prípade Gobineaua, aj v prípade Vachera de Lapouge platí, že bol rasistickým „teoretikom“, ale sotva „duchovným otcom nacizmu“. V roku 1933 uskutočnil Guy Laborde, novinár *Le Temps*, rozhovor s Vacherom de Lapouge. Na otázku, čo si myslí o tom, ako Adolf Hitler zavádza do života jeho myšlienky, odpovedal: „*Pokiaľ ide o árijskú rasu, deformoval ju osobitým spôsobom. Neurobil ostatne nič iné, než že nadviazal na tradíciu nemeckých učencov, ktorí prekrútili Gobineaua a mňa samotného*“ (Laborde 1933, 8). Vacher de Lapouge, na rozdiel od Hitlera, nevzýval na masové vraždenie „menejcenných“ rás a jasne sa vymedzil proti tomu, aby bol spájaný s „germanizmom“ (Taguieff 2013, 1808).

Vacher de Lapouge sa vo svojich knihách striktno držal jeho duálneho chápania dvoch konkurujúcich si „lebečných skupín“ (rás) a zásadne odmietol, aby sa rasami nazývali národy. V roku 1915 uviedol Vacher de Lapouge v časopise *Mercur de France*, že viera v nadradenosť nemeckého národa je zmrzačenie histórie a antropológie, ktoré vedie jedine k zisťovaniu akéhosi mystického pôvodu. V roku 1935, niekoľko mesiacov pred svojou smrťou, napísal svojmu žiakovi Du Pontovi ohľadom Hitlera: „*Budúcnosť povie, či strašidelná politika tohto*

3 Napríklad: Hannah Arendtová sa vo svojej knihe *The Origins of Totalitarianism* myslením Vachera de Lapouge nezaoberala a iba raz uviedla jeho meno, aj to len v poznámke pod čiarou (Arendtová 1979, 179).

veľkého človeka nepovedie iba k príšernému zabíjaniu a ku koncu najlepších“ (Taguieff 2013, 1808, 1843) a nacionálny socializmus považoval za hnutie usilujúce o vojnu a za „nacionalistickú úchylku“ od jeho myšlienky sociálneho selekcionizmu, za jej „odpudivú karikatúru“ (Taguieff 2000, 49).

4.

Linda L. Clark si všimla, že sociálny darvinizmus vo Francúzsku získal počas 19. storočia význam „brutálneho ekonomického boja o život“, teda obhajoba ekonomiky laissez-faire sa stala vyjadrením „biologického boja o život“. Z tohto dôvodu sa myšlienky sociálneho darvinizmu neobjavili v prácach biológov, ale medzi intelektuálmi ako bola spisovateľka Clémence Royer alebo Vacher de Lapouge. V roku 1862, približne dvadsaťpäť rokov predtým než Vacher de Lapouge publikoval svoje knihy *Les Sélections Sociale* (1896) a *L'Áryen: Son Rôle Social* (1899), vyšiel francúzsky preklad *O pôvode druhov* z pera prekladateľky a aristokratky Clémence-Auguste Royer. Podľa Iva Budila jej predhovor k tejto knihe položil základy sociálneho darvinizmu vo Francúzsku. V tomto úvode Clémence-Auguste Royer ponúkla radikálne ateistický, liberálny, antiklerikálny a nerovnostársky výklad Darwinovej teórie. Podľa nej táto teória rozbíja myšlienku univerzálnej rovnosti medzi ľuďmi a ukazuje cestu ako dosiahnuť zvýšenie plodnosti „fyzicky nadradených“ členov spoločnosti. Clémence-Auguste Royer presadzovala rasovú hierarchiu, kde na vrchole stoja Árijci ako vrchol evolúcie. Odmietala sentimentalizmus a humanizmus vo vzťahu k „nižším rasám“, ktoré považovala za „podradné plemená“ bez nádeje a budúcnosti. Iba ich odstránením môže vzniknúť spoločnosť vitálna, spravodlivá a prosperujúca. Pod jej vplyvom sa, slovami Budila, „prírodovedecká teória zmenila na extrémistickú politickú ideológiu“, ponúkajúca revitalizačný program smerujúci k zrodu novej árijskej elity (Budil 2017, 13–20). Počas rokov 1881 až 1909 boli vo vplyvnom *The Journal des Economistes* publikované state spájajúce ekonomickú konkurenciu s ideou „struggle for life“ a autori v tomto periodiku premenili obhajobu ekonomiky laissez-faire na myšlienku o vrodenej nerovnosti rás a odmietali preto solidaritu, charitu a starostlivosť o slabých a chudobných. V rámci francúzskej verzie sociálneho darvinizmu došlo na prepojenie medzi sociálnym statusom a rasou. A práve Vacher de Lapouge využil meranie lebečného indexu ako základ pre určenie sociálneho statusu, charakteru a morálky, čím podľa neho preukázal súvislosť medzi rasou a sociálnou triedou (Clark 1981, 1025–1044).

V roku 1886 vznáša Vacher de Lapouge slovo eugenika do francúzskeho jazyka (Taguieff 2018, 518). Eugeniku považoval za „novú vedu“ vychádzajúcu z genetiky, založenú Francisom Galtonom. V roku 1888 uviedol túto „novú vedu“ slovami: „*Existujú rodiny z degenerácie (...) Existujú rodiny kriminálnikov. V iných pochádza talent z ich pôvodu, rovnako ako zdravie, sila a krása (...) Títo pochádzajú z eugeniky a eugenika je úsmev dedičnosti a degenerácie je jej preklatie*“ (Vacher de Lapouge 1888, 175–176.). U Vachera de Lapouge je euge-

nika spojená s víziou obnovenia nadradenej sociálnej kasty, novej rasovej aristokracie, a je v radikálnom protiklade voči ideálom rovnostárskej demokracie a myšlienke práv jednotlivcov. Podľa P.-A. Taguieffa môžeme preto zaradiť eugenické myšlienky Vachera de Lapouge do tradície západnej filozofie, ktorá začala v Platónovej Ústave: kontrolovaním reprodukcie „nižších sociálnych“ tried sa vytvorí priestor pre reprodukciu „vyšších sociálnych“ tried, a tým daný štát začne vo zvýšenej miere produkovať talentovaných, kreatívnych a cnostných členov spoločnosti, čím dôjde k pokroku, rastu a blahobytu daného štátu (Taguieff 1991, 23–45).

5.

Vacher de Lapouge pochádzal zo starobylej aristokratickej rodiny, absolvoval Collège des Jésuites a fakultu práva a medicíny v Poitiers. Vacher de Lapouge bol mimoriadne vzdelaný: na École des hautes études v Paríži študoval asýričinu, egyptológiu a hebrejštinu, neskôr absolvoval École d'anthropologie a na École des langues orientales sa zaoberal čínštinou a japončinou (Béjin 1982, 324–325). Vo svojich prednáškach o Paulovi Brocovi (1824–1880) a Clémence-Auguste Royer (1830–1902) sa stal prvým francúzskym autorom, rozširujúcim eugenické „teórie“, prepojené na árijskú ideológiu a lebečný index považoval za dôležitejší rasový znak než farbu pleti (Taguieff 1998, 92–93). V rokoch 1866–1893 sa stal univerzitným knihovníkom v Montpellier, kde prvýkrát predniesol cyklus prednášok o antropológii, antroposociológii a asyrológii, ktoré sa stali základom jeho známej knihy *Árijec, jeho sociálna úloha* (*L'Aryen : Son Rôle Social*, 1889). Medzi jeho žiakov patril aj mladý Paul Valéry, ktorý mu v roku 1891 pomáhal zhromaždiť šesťsto lebiiek z jedného starého cintorína (Béjin 1982, 325). V roku 1890 založil Vacher de Lapouge v Montpellier pobočku *Parti ouvrier*, prvej marxistickej politickej strany vo Francúzsku a kvôli povesti radikálneho socialistu mu bolo v roku 1892 zrušené akademické miesto (Taguieff 2013, 1812; Budil 2015, 874–875). V rámci svojich prednášok vysvetľoval konflikty rôznych sociálnych tried optikou „biológie“, čím môžeme v jeho myslení vidieť „extrémnu variantu revizionistického marxizmu“ (Budil 2013, 54) či „rasizmus ľavice“ (Budil 2015, 788). Aristokrat a zároveň socialista a rasista? Tento rozpor sa vysvetľuje odkazom na objavenie sa „novej ľavice“, o ktorej sám Vacher de Lapouge napísal: „(...) *M. Niceforo uvidel, a mal na to dobré dôvody, že otázka, ktorá si zaslúži preskúmanie (...) či sa pri dôkladnom výskume chudobných tried nedajú objaviť nejaké nové veci. Preto volá antropológiu chudobných tried anthroposociológiou (...)*“ (Vacher de Lapouge 1909, 227–228) (Béjin 1982, 325). A chudobné triedy, podľa Vachera de Lapouge, nehľadajú vlastné pozdvihnutie ani vyššie vzdelanie, ale to, čo závidia nadradeným triedam, nie sú ich vlohy a nadania, ale iba ich ekonomické benefity. Toto stanovisko viedlo Vachera de Lapouge k záveru, že musí existovať „nerovnosť od prírody“, tak vo fyzickom výzore, ako aj v mentalite a inteligencii, ktorú je potrebné „prakticky

selektovať“ v prospech nadradených tried, pretože len tieto usilujú o vlastné, a v tomto zmysle aj „civilizačno-kultúrne“, pozdvihnutie (Vacher de Lapouge 1909, XXI).

Objavenie sa tohto „zvláštneho mixu“ – spojenie „ľavicového“, selekčného (eugenického) a „revitalizačného“ sociálneho darvinizmu vo Francúzsku – pripisuje André Béjin skutočnosti, že Darwin nenašiel vo Francúzsku podobne vzdelaného biológa ako bol Thomas Huxley (v Anglicku), ktorý by propagoval a obhajoval jeho myslenie a kritizoval jeho zavádzajúce interpretácie (Béjin 1982, 327). Druhým dôvodom objavenia sa tohto „zvláštneho mixu“ bol záujem (a zároveň obava) rôznych francúzskych intelektuálov o otázky spojené s demografiou, predovšetkým problém tzv. „*dépopulation*“ (vyľudňovania) Francúzska (Béjin 1982, 327). Samotný Vacher de Lapouge venoval v roku 1887 jednu štúdiu práve problému nízkej natality vo Francúzsku, ktorú, podľa neho, kompenzuje príchod veľkého počtu cudzincov. Problém *dépopulation* je spojený z výmenou nadradených rás [races supérieures] za menej schopné rasy. Vacher de Lapouge vypracoval rozdelenie francúzskych regiónov na imigrantské brachycefálne a pôvodné, autochtónne dolichocefálne populácie, pričom objavil vysokú plodnosť menej schopných brachycefálnych populácií, ktorých vysoká natalita pochádza z ich miešania sa z inými rasami, a tým, podľa neho, postupne nahradia kvalitné dolichocefálne populácie, strážiace si svoju rasovú čistotu odmietaním miešať sa. A už dvanásť rokov pred publikovaním jeho najznámejšej knihy *L'Aryen : Son Rôle Social* tvrdil, že v celej Európe prebieha konflikt dolichocefálnych populácií s brachycefálnymi populáciami. Dôsledok je ten, že chudobné, menej schopné, pasívne, prevažne katolícke, nebojovné a v poľnohospodárstve pracujúce brachycefálne populácie nahradzujú schopné, pôvodné, aktívne, talentované, prevažne protestantské, bojovné dolichocefálne populácie. Konflikt, ktorý prebieha medzi týmito dvoma typmi *európskych* populácií a zvyšujúca sa natalita brachycefálnych populácií – ktorá sa prejavuje morálnym, charakterným, spoločenským, a tým aj ekonomickým úpadkom – by sa mala podľa Vachera de Lapouge riešiť prostredníctvom „praktickej selekcie“ brachycefálnych populácií. Iba dôsledným aplikovaním „praktickej selekcie“ brachycefálnych populácií je možné zastaviť, podľa Vachera de Lapouge, všadeprítomný úpadok spoločnosti (Vacher de Lapouge 1887, 69–80).

6.

Jeho vízia *praktickej selekcie* vychádza z Darwinových myšlienok, ktoré však neboli podľa neho správne pochopené. Skutočná podstata Darwinovej teórie nie je o pôvode druhov, ale o ich prežití, a z pohľadu prežitia sa môže presadiť aj morálne, sociálne a spoločensky podradná forma života. Preto si nevystačíme len s Darwinovou tézou o „prírodnej selekcii“, ale je potrebné pristúpiť k *plánovanej* sociálnej selekcii [sélections sociales]. Sociálny selekcionizmus je doktrína, ktorá má korigovať nepriaznivé dôsledky „prírodnej selekcie“ na spoločnosť a má aktívne napomôcť presadeniu sa nadradených dolicho-

cefálnych rás. Vedu, zaoberajúcu sa touto sociálnou selekciou, nazval antroposociológia [anthroposociologie] a považoval sa za jej zakladateľa (Béjin 1982, 328). Svoju vedu považoval za reakciu na, podľa neho, v jeho čase prebiehajúcu *dyseugeniku* [dysgéniques], ktorá likviduje nadradené dolichocefálne rasy prostredníctvom *vojny* (zabíja najlepších), *demokracie* (podporuje priemerných), *náboženstva* (ktoré monogamiou zabraňuje lepším mať viac potomkov), *charity* (podporuje slabých), *ekonomiky* (plutokracia zabraňuje objaveniu sa intelektuálnej aristokracie) a *profesionalizácie* (najvzdelanejší majú najnižšiu pôrodnosť) (Béjin 1982, 329–330).

Sociálny selekcionizmus sa podľa Vachera de Lapouge podobá socializmu, ktorý koriguje ekonomické nedostatky politických systémov smerom k najlepšiemu ekonomickému usporiadaniu. Za príklad volí USA. Chváli Spojené štáty, že našli odvahu a prijali sumu legislatívnych opatrení, zabraňujúcich reprodukcií potomstva, považovaného za nežiadúce, a ako príklad uvádza zákony amerických štátov, ktoré zakázali manželstvá medzi epileptikmi, imbecilmi, slaboduchými, syfilitikmi, alkoholikmi či ľuďmi s tuberkulózou (Vacher de Lapouge 1899, 504–505). Presvedčenie o existencii sociálneho konfliktu medzi podradnými brachycefálnymi populáciami (triedami) a nadradenými dolichocefálnymi populáciami (triedami), ktorý, ako uvedieme nižšie, prevedie Vacher de Lapouge do rasového slovníka, aplikoval aj na jeho pochopenie zlyhania ideálov Francúzskej revolúcie, pretože sa prehládlo, že tu nešlo o „súboj ideí“ alebo o „súboj rás“. Francúzska revolúcia odhalila, že myšlienky bratstva a rovnosti všetkých ľudí sú proti zákonom prírody; skutočným zákonom dejín je konflikt rás (Vacher de Lapouge 1899, VII). „Motorom“ dejín sa pre Vachera de Lapouge stal boj rás, v ktorom nezohráva individuálny človek žiadnu rolu. Rasu prirovnal ku knihe, kde individuum je iba písmenom v knihe rasy. Písmeno samotné nemá nijaký význam, ale kniha áno (Taguieff 2018, 317): „*Jedinou nesmrteľnosťou, o ktorú môže človek usilovať, nie je v oblasti teologických snov, ale tá, ktorá zabezpečuje odovzdanie svojej plazmy [plasma] budúcim generáciám. Každý z potomkov je súčasťou seba samého, reprodukuje sa, prenáša a buduje nové organizmy*“ (Vacher de Lapouge, 1896, 190–191).

7.

Vacher de Lapouge rozdelil pomocou anatomických kritérií (korešpondujúce s morálnymi a psychologickými znakmi) populačné zloženie Európy do troch rás: *Homo europæus* (rasa nordická, árijská, dolichocefálna, blond s modrými očami), *Homo Alpinus* (rasa rastom menšia, brachycefálna, hnedá) a *Homo Contractus* (rasa mediteránna, dolichocefálna, hnedá) (Béjin 1982, 329; Taguieff 1998, 123–124).

Vacher de Lapouge odmietol Gobineauov pesimistický pohľad na pokrok rás. A za nositeľa potenciálu nového sociálneho a kultúrneho rozmachu života európskych spoločností prehlásil *jednu* zo „zoologických vetiev“ európskych rasových typov, ktorý pomenoval *Homo europæus*. Túto *jednu* konkrétnu vetvu, ktorá sa podľa neho vyznačuje dolichocefálnym (dlhým

a úzkym) tvarom lebky a svetlou farbou pleti, pomenoval *árijská*. Označenie árijský volí Vacher de Lapouge z dôvodu, že pojem árijský všeobecne potvrdili filológovia. Súhlasí s pôvodom pojmu árijský (vypožičaným zo „svätých kníh Indie a Perzie“), ale nesúhlasí s pôvodom skupiny, ktorú pojem árijský popisuje. Nepovažuje za „šťastnú myšlienku“, že sa snaď všetci Európania odvolávajú na árijský pôvod, ale kladie dolichocefálnu rasu, árijskú rasu *par excellence*, a teda aj Árijskú civilizáciu do škandinávského regiónu, do nížin Severného a Baltického mora (Vacher de Lapouge 1899, 1–3, 10).

Najväčejšie odsúdenie ale vyslovuje Vacher de Lapouge proti pojmu árijskej rasy, ak sa pripisuje nejakému *národnému* či *etnickému* typu. Vacher de Lapouge svojim chápaním rás odmietol (v jeho dobe) názory xenofóbných nacionalistov (Taguieff 2000, 15) a prehlásil, že slovo rasa vychádza zo zoolologickej taxonómie a neoznačuje „národné rasy“, čo je myšlienka „úplne metafyzická“, a veda nikdy nehovorí o rase latinskej, rase francúzskej, rase germánskej, rase slovanskej, alebo rase židovskej. Pojem árijský preto nemôže byť pripísaný rase v národnom alebo etnickom význame. Jediné vhodné použitie pojmu árijská rasa, i keď stále do istej miery nepresné, je, ak ide o árijskú civilizáciu geografickú s jej zoologickým typom (definovaným výškou, farbou očí a vlasov a tvarom lebky) (Vacher de Lapouge 1899, 7–8, 345–346). Vacher de Lapouge kritizuje politikov a spisovateľov hovoriacich o „latinských rasách“ alebo o „slovanských rasách“. Rasy neexistujú v ich „národno-etnickom“ chápaní, ale iba v zoologickom význame (Vacher de Lapouge – Closson 1897, 58). Árijec je pre Vachera de Lapouge skôr akýsi anatomicko-charakterovo-psychologický typ, jednota vonkajších anatomických znakov (dolichocefálna lebka, úzka a dlhá tvár, biela farba pleti) a vnútorného charakteru (tvorivá, asertívna, bojovná, vitálna, morálna a nábožensky prevažne protestantská), ktorá putujúci dejinami buduje veľké a mocné civilizácie. Nadradenosť Árijca neleží v jeho „eticite“ alebo „národnosti“, ale v jeho nadradených anatomických znakov a charakterových vlastnostiach.

Druhý európsky anatomicko-charakterovo-psychologický typ, úplne odlišný od Árijcov, sú rasy s brachycefálnou (krátkou a širokou) lebku. Medzi brachycefálne rasy radí Vacher de Lapouge šesť rás. *Homo hyperboreus* (Laponci), *Homo contractus*, *Homo Alpinus*, *Homo Dinaricus*, *Acrogonus* a rasu *Furtooz*. Pôvod brachycefálnych rás nie je podľa neho známy a prikláňa sa k hypotéze, že ide o evolučný proces, ktorý prebiehal na úkor dolichocefálnych árijských rás. Vacher de Lapouge sa domnieva, že tieto brachycefálne rasy sa na konci neolitu rozliali cez Belgicko, Anglicko, Taliansko, Poľsko a Rusko a neskôr sa vmiešali medzi dolichocefálnych Árijcov. Brachycefálne rasy sa vyznačujú prevažne katolíckym náboženstvom, náchylnosťou k zotročeniu, sú vynikajúci otroci každého politického systému, pretože tolerujú jeho chyby a zlyhania. Kým dolichocefálni Árijci pracujú intelektuálne, v písomníctve, vede, umení a riadení, brachycefálne rasy pracujú iba v najťažších manuálnych profesiách (Vacher de Lapouge 1899, 227, 14–16, 231–238, 398). Výsledné rasové zloženie Európy sa skladá z dvoch anatomicko-charakterovo-

-psychologických („lebkových“) typov: a) dolichocefálny Árijec, nadradený rasový typ, prevažuje vo Veľkej Británii, severnom Nemecku, Holandsku, Škandinávii a v Spojených štátoch a charakterizuje ho protestantizmus; b) dolichocefálna rasa, podradnejší rasový typ, obývajúci Francúzsko, Švajčiarsko, južné Nemecko, Rakúsko, Poľsko, severné Taliansko, Balkán, Malú Áziu a Kaukaz a je prevažne katolícka (Vacher de Lapouge – Closson 1897, 59–60, 64).

Navzdory týmto jeho „lebečným“ definíciám rás je zrejme, že fyzické znaky rás sú len „povrchové“ definície. Vnútorne vlastnosti, ktoré Vacher de Lapouge pripisuje rasám, odhaľujú, že tu máme dočinenia skôr so sociálnymi triedami, pričom lebkovo-rasové kritériá: „(...) sú iba politické kritériá, ktoré sú s pomocou niektorých úvah o forme lebky a farbe chlupov prestrojené za kritériá rasové (...) politický diskurz jasne presvita cez tieto biologické termíny“ (Pichot 2000, 352–353). A už v tomto bode môžeme vidieť, ako sa neskorší nacistický rasizmus, ktorý spojil árijskú rasu s konkrétnym „etnickým pôvodom“ (germánsky), etnicitou (Germán) a jazykom (nemecký), zásadne odklonil od myšlienok Vachera de Lapouge.

8.

Podľa Vachera de Lapouge sú najnebezpečnejšími konkurentmi dolichocefálnych Árijcov Židia. Avšak nie v zmysle (vtedajšieho) politického francúzskeho antisemitizmu, ktorý stotožňoval Árijcov s Francúzmi. Vacher de Lapouge radil Francúzsko medzi krajiny s prevahou „menej kvalitných“ brachycefálnych rás, a práve brachycefálne rasy, podľa neho, vyvolali Revolúciu a chopili sa vlády. Antisemiti sú brachycefálne „nižšie (sociálne) triedy“ a jediným cieľom ich antisemitizmu je získať politickú a ekonomickú moc. Nebezpečenstvo Židov pochádza zo skutočnosti, že majú taktiež prevažne dolichocefálne lebky (nie však árijský pôvod), čím sa stávajú priamymi konkurentmi dolichocefálnych Árijcov v schopnosti „dobývať svet“, a to prostredníctvom vysokých intelektuálnych kvalít, vitálnym duchom rasy a efektívnym využívaní práce brachycefálnych „otrockých“ rás. Vacher de Lapouge ale nevolal po vraždení Židov, pretože podľa neho sa Árijec nemusí obávať konkurencie Židov (Árijec je obdarený mocnejšími a silnejšími anatomicko-charakterovo-psychologickými vlastnosťami než Židia), ale skôr si vyčká na to, že sa Židia zničia sami (Vacher de Lapouge 1899, 464–476).

Medzi neeurópske farebné rasy radí Vacher de Lapouge *Homo asiaticus* (japonské, čínske, arabské rasy) a *Homo Afer* (černochoch). A opäť, dolichocefálny Árijec sa týchto rás nemusí obávať, nakoľko je im anatomicky, morálne aj charakterovo nadradený, skôr by sa mal obávať menejcenných brachycefálnych rás vo vlastných radoch. Ázijské a čierne rasy vynikajú v manuálnych pozíciách, a preto zo selekcionistického pohľadu nepovažuje za vhodné, aby sa eliminovali farebné rasy. Namiesto toho presadzuje víziu budúcej duálnej spoločnosti, v ktorej „nadradené a kvalitné“ dolichocefálne árijské rasy budú vládnuť a „podradné a nekvalitné“ brachycefálne a farebné rasy – budú vykonávať iba hrubú manuálnu prácu. Čo vyčítal Vacher

de Lapouge Židom – využívanie práce brachycefálnych rás vo svoj prospech – je sociálna pozícia, ktorú pripisuje Árijcom. Závažným dôsledkom jeho duálnej „európskej“ rasovej schémy („kvalitné“ dolichocefálne rasy verus „nekvalitné“ brachycefálne rasy), ktorú nacistickí rasoví „teoretici“ odmietli, bolo jeho tvrdenie, že nie každá biela dolichocefálna („európska“) rasa patrí zároveň k árijskej rase. Ak člen dolichocefálnej rasy nedokáže preukázať svoj pôvod, ktorý Vacher de Lapouge lokalizoval do nížin v okolí Severného a Baltického mora, potom má síce dolichocefálnu lebku, ale nemá árijský pôvod. Vacher de Lapouge upozorňoval, že je veľkým omylom označovať akýkoľvek európsky národ ako celok pojmom árijská rasa. Európske národy sú zmesou dolichocefálnych a brachycefálnych rás. Takže bariéry pre presadenie sa dolichocefálnych árijských rás nevyplývajú z evolúcie, ale z politických zriadení. Brachycefálne rasy s ich „otrockou psychológiou“ presadzujú myšlienky slobody, rovnosti, humanizmu a ľudských práv, ktoré zabraňujú, aby sa v spoločnosti presadili dolichocefálne árijské rasy s ich odvahou, bojovnosťou, asertivitou, vzdelaním, podnikavosťou, inteligenciou – vlastnosti, ktoré učinili a vybudovali zo západnej civilizácie silnú, bohatú a vitálnu civilizáciu (Vacher de Lapouge 1899, 378–379, 404, 483–487).

9.

Dôvod, prečo Vacher de Lapouge odmietol kresťanstvo, demokraciu, liberalizmus a humanizmus nebola jeho „nenávisť“ voči týmto politickým ideám či jeho „nenávisť“ rasizmus“, ale jeho zhrozenie sa nad stavom spoločnosti. Vacher de Lapouge sa v jednom nevydanom článku z roku 1928 sťažoval, že demokracia, kresťanstvo a myšlienky solidarity, humanizmu a rovnosti vytvorili, podľa neho, prostredie, v ktorom sa rozbužila „hrozivá korupcia vo všetkých triedach“, kde „všetko je na predaj, ženy, sudcovia, úradníci, parlament, duchovenstvo, vlády“ (Taguieff 2013, 1841). Demokracia a jej snaha vytvoriť „raj na zemi“ viedla k skorumpovanej spoločnosti, ktorá už nemá záujem o podporu talentovaných a inteligentných dolichocefálnych rás. Riešením, tvrdil Vacher de Lapouge, preto nemá byť nová snaha o pozdvihnutie chudobných tried, ale práve naopak, odstránenie sociálnej solidarity, pretože „zlepšenie nás je utópia vychádzajúca z nesprávneho pochopenia myšlienky evolúcie“ (Taguieff 2013, 1816). Pre Vachera de Lapouge, jedine dolichocefálni Árijci vybudovali veľké a mocné civilizácie, jedine táto rasová skupina bola tvorivá, vitálna a morálna, schopná odolať vnútenému rozkladu a korupcii. Vacher de Lapouge bol pesimista pokiaľ išlo o snahy demokratov a humanistov o pozdvihnutie chudobných tried, pretože tieto politiky nevedú v skutočnosti k ich pozdvihnutiu, ale k skorumpovaniu všetkých tried. Nebol však pesimista pokiaľ išlo o novú víziu – revitalizáciu spoločnosti, ktorá má cez „praktickú selekciu“ odstrániť „skazené a neschopné“ osoby a podporiť tak rozmnožovanie dolichocefálnej elity (Laborde 1933, 8). Podľa Vachera de Lapougeho je preto nevyhnutné postaviť vedu proti rovnostárskej demokracii (Taguieff 1998, 123). Sociálny selekcionizmus bol pre Vachera de Lapouge

LITERATÚRA

jediným prostriedkom, pomocou ktorého je možné zabrániť celkovému rozkladu spoločnosti. Vacher de Lapouge bol presvedčený, že ak nedôjde k uplatneniu jeho chápania sociálnej selekcie, v spoločnosti prepukne vraždený barbarizmus, takže európske spoločnosti majú na výber: riadená eugenika alebo masové vraždenie. (Taguieff 1998, 95). Toto presvedčenie ho motivovalo k jeho slávnemu „proroctvu“, ktoré vyslovil v roku 1887 a neskôr v roku 1899: „Konflikt rás práve začína v národoch a medzi národmi, a možno sa pýtať, či myšlienky bratstva, rovnosti ľudí nie sú proti zákonom prírody (...) Som presvedčený, že v budúcom storočí sa budú ľudia podrezávať po miliónoch pre jeden alebo dva stupne lebečného indexu. Tento znak, ktorý nahradí biblický šiboleť a jazykovú príbuznosť, bude slúžiť na identifikáciu národnosti (...) a poslední sentimentalisti budú svedkami masového vraždenia ľudí“ (Vacher de Lapouge 1887, 150–151; Vacher de Lapouge 1899, VII; Taguieff 2013, 1815; Budil 2015, 876). Na základe tohto „proroctva“, ktorého naplnenie je údajne možné vidieť v nacistickom rasizme, je Vacher de Lapouge považovaný za proroka podobného Nostradamovi (Taguieff 1998, 96). Vacher de Lapouge ale nenavrhol iné riešenie sociálnych problémov (jeho čias) a v duchu jeho „novej vízie spoločnosti“ volal iba po „selekcií“ (eugenike) „slabších“, „menejcenných“ a „chudobnejších“ členov spoločnosti. A sociálni darvinisti 21. storočia hľadajúcich nejaké „riešenie“ sociálnych problémov, (vedome alebo nevedome) rovnako ako Vacher de Lapouge tvrdia, že sociálne problémy danej spoločnosti nie je možné odstrániť nejakou formou sociálnej pomoci, ale jedine eugenikou „zaostávajúcich“ členov spoločnosti. Vacher de Lapouge ponúkol ďalším sociálnym darvinistom zavádzajúcu (a zvädzajúcu) metódu argumentácie: ak sa najprv sústreďme iba na kritiku údajného celkového zlyhanie demokracie, kresťanstva, humanizmu, rovnosti, charity, solidarity a rôznych programov sociálnej pomoci, a poukážeme na zdanlivú neschopnosť demokratických spoločností riešiť sociálne problémy v spoločnosti, potom musíme – s cieľom „zachrániť“ prosperitu, rast a blahobyt spoločnosti a „zabrániť“ masovému vraždeniu – prijať jedine adresné eugenické opatrenia. Takáto „argumentácia“ umožňuje obhajcom selekcie a eugeniky stáť „na strane anjelov“: už sa nevidia ako obhajcovia neprijateľných a nehumánnych „metód“, ale ako „apoštoli“ novej „revitalizácie“, „progresu“ a „blahobytu“ „ľudského druhu“.

Z myšlienok Vachera de Lapouge ale nevyplýva volanie po genocídnom vraždení celých rasových skupín. Jeho vízia bola „skromnejšia“: zlepšenie ľudského druhu kontrolou pôrodnosti „menejcenných zložiek“ spoločnosti. Jeho „eugenický projekt“ odhaľuje skôr neustále prepájanie pokroku, blahobytu a prosperity s kultom zdravia, večnej mladosti a s idolatriou „inteligencie“ a sily. Takže podľa P.-A. Taguieffa skôr ako v nacistickom rasizme môžeme dnes vidieť „realizáciu“ praktickej selekcie Vachera de Lapouge v snahách o „seba-zlepšenie ľudského druhu“ – čo má ďaleko od presadzovania árijského rasizmu – v túžbach niektorých skupín vytvoriť zo seba „novú biologicko-genetickú elitu“ cez metódy genetických terapií, klonovania, biotechnológií, až genetického „prerobenia“ ľudských embryí (Taguieff 1998, 163; 2013, 1847).

- Arendt, Hannah (1979): *The Origins of Totalitarianism*. San Diego, New York, London: A Harvest Book, Harcourt Brace & Company.
- Béjin, André (1982): Le sang, le sens et le travail : Georges Vacher de Lapouge darwinista social fondateur de l'anthroposociologie. *Cahiers Internationaux de Sociologie*, (73), 323–343.
- Bloch, Jean-Richard (1987): Une Correspondance inédite : Jean-Richard Bloch et Vacher de Lapouge. *Revue d'Histoire littéraire de la France*, 87(4), 744–752.
- Budil, Ivo (2009): *Jitro Árijců*. Praha: Triton.
- Budil, Ivo (2013): *Úsvit rasismu*. Praha: Triton.
- Budil, Ivo (2015): *Triumf rasismu*. Praha: Triton.
- Budil, Ivo (2017): Clémence-Auguste Royerová a vznik sociálního darwinismu. *Anthropologia integra*, 8(1), 13–20.
- Chapoutot, Johann (2014): *La loi du sang. Penser et agir en nazi*. Paris: Editions Gallimard.
- Clark, Linda, L. (1981): Social Darwinism in France. *The Journal of Modern History*, 53(1), 1025–1044.
- Doron, Claude-Olivier (2018): Histoire épistémologique et histoire politique de la race. *Archive de Philosophie*, 3(81), 477–499.
- Drábik, Jakub (2019): *Fašizmus*. Bratislava: Premedia.
- Hecht, Jennifer (2000): Vacher de Lapouge and the Rise of Nazi Science. *Journal of the History of Ideas*, 61(2), 285–304.
- Hitler, Adolf (1936): *Mein Kampf*. München: Zentralverlag der NSDAP.
- Hrabovský, Milan (2018): *Rasa: rasová klasifikácia ľudí*. Bratislava: Veda.
- Hutton, Christopher (1999): *Linguistics and the Third Reich*. London and New York: Routledge.
- Laborde, Guy (1933): Un maître français de Hitler : Vacher de Lapouge. *Le Temps*, (26408), 8
- Pichot, André (2000): *La société pure. De Darwin à Hitler*. Paris: Champ essais.
- Taguieff, Pierre-André (1991): L'introduction de l'eugénisme en France : du mot à l'idée. *Mots*, (26), 23–45.
- Taguieff, Pierre-André (1998): *La Couleur et le sang. Doctrines racistes à la française*. Paris: Mille et une nuits.
- Taguieff, Pierre-André (2000): Sélectionnisme et socialisme dans une perspective aryaniste : théories, visions et prévisions de Georges Vacher de Lapouge (1854-1936). *Mil neuf cent*, (18), 7–51.
- Taguieff, Pierre-André (2013): Vacher de Lapouge Georges, 1854–1936. In: Taguieff, Pierre-André, éd., *Dictionnaire historique et critique du racisme*. Paris: Presses Universitaires de France – PUF, 1807–1853.
- Taguieff, Pierre-André (2018): *La force du préjugé. Essai sur le racisme et ses doubles*. Paris: Gallimard.
- Vacher de Lapouge, Georges – Closson, Carlos, C (1897): The Fundamental Laws of Anthro-sociology. *Journal of Political Economy*, Vol. 6(1), 54–92.
- Vacher de Lapouge, Georges (1887): La dépopulation de la France. *Revue d'anthropologie*, 2(1), 69–80.
- Vacher de Lapouge, Georges (1887): L'Anthropologie et la science politique. *Revue d'anthropologie*, (16), 136–518.
- Vacher de Lapouge, Georges (1888): L'hérédité dans la science politique. *Revue d'anthropologie*, (15 mars 1888), 169–191.
- Vacher de Lapouge, Georges (1896): *Les Sélections sociales*. (Cours libre de Science politique professé à l'Université de Montpellier 1888-1889). Paris: Albert Fontemoing.
- Vacher de Lapouge, Georges (1899): *L'Aryen : Son Rôle Social*. Paris: Ancienne Librairie Thorin et Fils.
- Vacher de Lapouge, Georges (1909): *Race et milieu social. Essais d'Anthroposociologie*. Paris: Marcel Rivière.

AUTOR

Milan Hrabovský, PhD. (1978, Ružomberok, neskôr Lubochňa) vyštudoval na Univerzite J. A. Komenského v Bratislave filozofiu. Absolvoval pobyt v Bruseli a letnú školu na St. John's College v Oxforde. V roku 2011 publikoval svoju doktorskú prácu *Rasová mytológia*, prvú slovenskú monografiu o pojme rasa a v roku 2018 monografiu *Rasa: rasová klasifikácia ľudí* (VEDA, 2018), ktorá získala prémii Literárneho fondu za vedeckú a odbornú literatúru v kategórii spoločenské vedy za rok 2018. S profesorom Nižňanským je spoluautorom

prvej slovenskej učebnice *Rasizmus, antisemitizmus, holokaust (anticiganizmus)* (2013). Je nositeľom ocenení Ministra práce, sociálnych vecí a rodiny SR za prácu v oblasti migrácie a integrácie cudzincov (2012) a prezidenta Policajného zboru Slovenskej republiky za vypracovanie „Všeobecného manuálu pre otázky rasizmu, diskriminácie a xenofóbie“ (2007). Viac ako 15 rokov sa venuje problematike rasy a rasizmu a je autorom viacerých štúdií, v ktorých sa venuje predovšetkým problematike rasy. Žije v Senci a má jedno dieťa.
Kontakt: milan.t.hrabovsky@gmail.com